

Araştırma Makalesi • Research Article

Yeni Savaşlar ve Çocuk Askerler

The New Wars and Child Soldiers

Canan Sağıroğlu*

Öz: Yeni savaşlar kavramı, Soğuk Savaş sonrası dönemin değişen özellikleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır ve ilk olarak Mary Kaldor tarafından 1999 yılında kullanılmıştır. Geleneksel savaşlardan farklı olarak daha az maliyetle daha fazla kazanç elde etme hedefleri doğrultusunda yeni savaşların aktörlerinin çeşitli araçlar/yöntemler geliştirdikleri görülmektedir. Özellikle devlet dışı aktörler, hukuki anlamda bağlayıcı olabilecekleri yasaların eksikliğinden faydalanarak savaş suçu işlemektedirler. Geleneksel savaşlarda hukuken “korunan” statüsünde olan çocuklar, yeni savaşlarda devlet dışı aktörlerin doğrudan şiddetine/araçsallaştırılmasına maruz kalmışlardır. Çocuklar, devlet ve devlet dışı aktörlerin hedefleri doğrultusunda savaşlarda bazen bir savaşçı bazen de arka cephede hizmet personeli olarak kullanılmaktadır. Savaşlarda cephede ve cephe arkasında çalıştırılan veya görevlendirilen çocuklar, çocuk askerler olarak tanımlanmaktadır. Tarihsel süreçte çocukların savaşlarda yer alması ilk defa yeni savaşlarda ortaya çıkmış bir olgu değildir. Fakat hukuki olarak çocuk ve çocuk asker kavramlarının tanımlanması yirminci yüzyılda gerçekleşmiştir. Böylece savaşın değişen özellikleri itibarıyla kavramsal ve hukuksal açıdan çocuk askerler yeni savaşların bir aracı haline gelmiştir. Çocuk askerler, yeni savaşların aktörleri için, maliyeti düşük ve gerek personel açığını gidermek gerekse de ideolojik hedeflerini gerçekleştirmek açısından kullanım alanı geniş bir savaş aracı haline gelmiştir. Çalışma çocuk askerlerin kullanılmasını yeni savaşlar bağlamında değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Savaşlar, Devlet ve Devlet dışı Aktörler, Çocuk Askerler

Abstract: Concept of the new wars emerged in line with the changing characteristics of the post-Cold War era and was proposed originally by Mary Kaldor in 1999. Unlike traditional wars, the actors of new wars have been considered to develop various tools/methods in line with the goal of gaining more profit with less cost. In particular, non-state actors commit war crimes by taking advantage of the lack of laws that could be legally binding. Children who were legally "protected" in traditional wars have been exposed to direct violence/instrumentation by non-state actors in the new wars. Children are sometimes used as warriors and supporting service personnel in line with the goals of the state and non-state actors. Children who are employed or assigned in wars at the front or behind the front are defined as child soldiers. In history, the participation of children in wars is not a new phenomenon that has emerged for the first time in new wars. However, the legal definition of the concepts of child soldiers emerged in the twentieth century. Thus, due to the changing characteristics of war, child soldiers have become a tool of new wars in terms of conceptual and legal aspects. Child soldiers have become a tool of war for the actors of new wars, with a low cost and widely used in terms of both meeting the personnel shortage and implementing their ideological goals. The current study evaluates the issue of child soldiers in the context of the new wars.

* Öğr. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ORCID: 0000-0003-2737-7230, csagioglu@adiyaman.edu.tr

Cite as/ Atıf: Sağıroğlu, C. (2022). Yeni savaşlar ve çocuk askerler. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 39-55. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.960839>

Received/Geliş: 01 July/Temmuz 2021

Accepted/Kabul: 16 November/Kasım 2021

Published/Yayın: 30 April/Nisan 2022

Keywords: The New Wars, State and Non-state Actors, Child Soldiers

Giriş

II. Dünya Savaşı, savaş kavramının tanımlanmasında bir dizi değişikliğe yol açmıştır. II. Dünya Savaşı'na kadar gerçekleşmiş olan savaşlar için yapılmış tanımlamaların, bu zamandan sonraki savaşların özelliklerini açıklamakta yetersiz kaldığı görülmüştür. Toplumsal ve ekonomik gelişmelerden bağımsız düşünülemez olan savaşın anlamı ve etkisi de gelişmelere paralel şekilde değişmiştir. Değişimin önemli sebeplerinden biri, savaşta meydana gelen insani ve ekonomik kayıpların yüksek olmasıdır. Bu durum, uluslararası aktörlerin ve normatif sistemin güçlendirilmesi gerektiği görüşünü tetiklemiştir. Soğuk Savaşın etkisiyle birlikte bu dönemi dekolonizasyon hareketleri takip etmiş, sistemin doğal döngüsünün içinde talepler listelenmiş, bağımsızlıkların kazanılması hızlanmıştır. Değişimin devlet egemen sistemdeki karşılığı zayıflık ve çözümsüzlüğün getirdiği çatışma ortamı olmuştur. Devlet dışı aktörlerin ise sayıları artmış ve bu aktörlerin sisteme etkisi katlanarak yükselmiştir. Soğuk Savaş sonrası gelişen/dönüşen savaş diğerlerinden ayırmak için geleneksel-yeni savaş ayrımı yapılmaktadır. Bu ayrım özellikle aktörlerin statüsündeki değişimi ortaya koymaktadır. Geleneksel savaşlar egemen iki devlet arasında olma zorunluluğu ile tanımlanırken yeni savaşlarda böyle bir zorunluluk yoktur (Kaldor, 2013:2).

Ortaya çıkan ve bölünerek çoğalan aktörler, haklı savaş yaklaşımının zayıflamasında ve yerine yeni savaşlar kavramının tartışılmasında önemli itici güç olmuşlardır. Haklı savaş hakkı, A. Ereker'e göre, sadece meşruiyetini kazanmış egemen iktidarın hakkıdır ve diğer koşullarda savaşın haklı olma koşulu ortadan kalkacaktır. Savaşın ulusal çıkar için değil kamu yararı için olması gerektiği, haklı neden ve iyi niyet gibi yaklaşımlarla insani ve ekonomik kaynakların boşa harcanmaması haklı savaş koşulları açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda orantılılık kavramı ile zor kullanma amacının ötesinde zarar vermemeyi sağlamak olarak sivil dokunulmazlığı vurgulanmaktadır. Günümüzdeki savaşlarda özellikle bu konu temel tartışma konusudur (A. Ereker, 2004: 3-4).

Soğuk Savaş sonrasında gerçekleşen ekonomik gelişmelerin de savaşların işleyişine etkisi olmuştur. Dünya genelinde güçlenen liberalleşme ve ekonominin küreselleşmesi, devletlerin ulus üstü şirketlerin faaliyetleri karşısında doğrudan etkilenmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Liberal ekonominin benimsenmesi sonrası ortaya çıkan şirket olarak yeni aktörler, yeni çıkar kümeleri oluşturmuşlardır. Söz konusu çıkarlar, kişiler ve gruplar için ekonomik olduğu kadar siyasi nitelik taşımaktadır. Kapitalizmin de etkisiyle, aktörler güçlendikçe etki alanları da genişlemiş ve bunun sonucunda talepleri de artmıştır. Yeni savaşların kullanışlı özellikleri, taleplerin elde edilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Yeni savaşlar, genişleme potansiyeli yüksek yapısıyla siyasi bir amacı gerçekleştirme, amacı elde etmek için zorlama adına kullanılabilir. Araçların çok çeşitli olmasıyla geleneksel savaşlardan ayrılan yeni savaşlar, geleneksel savaşlarda savaşın 'korunanı' olan çocukları da kullanmaktadır. Çocuklar, tarihin her döneminde savaşlarda yer almışlardır. Tarihsel süreçte çocukların cephede olmasının farklı sebepleri (çocuk kavramının tanımlanmamış olması, savaş bölgelerinde genç nüfusun ağırlıklı olması, bir savaş seferberliği ya da gönüllülük vb.) olabilmektedir. Fakat 'çocuk askerler' kavramı olarak yakın zamana özgüdür. Bu kavramın ortaya çıktığı dönem süreç olarak değerlendirildiğinde, tarih boyunca çocukların cephede olmasını gerektiren sebeplerin dışında farklı sebeplerin olduğu görülmektedir. Yeni savaşlarda, bir dünya savaşı/askeri seferberlik ya da genç nüfusun fazla olması vb. gibi zorunlu ihtiyaçlardan ziyade, savaşa zorlanmış çocukların varlığından söz etmek mümkündür. Çocuk askerler, özellikle zayıf/başarısız devletlerde, kendi ordularında veya bu coğrafyalarda siyasi talepleri olan silahlı gruplar tarafından kullanılmaktadır. Bunun yerel, bölgesel ve uluslararası ölçekte yansımaları ve etkileri olmaktadır. Çocuk askerler yeni savaşların personeli olarak uluslararası suç gruplarının değişik tokuş ettiği bir meta haline getirilmiştir. Tarihteki ilk savaştan itibaren kendini savaşın içinde bulan çocuklar, "çocuk askerler" olarak yeni savaşların araçlarından biri olmuştur ve bu doğrudan ideolojik bir tercihten kaynaklanmaktadır. Günümüzdeki savaşlarda yer alan çocukları eski savaşlarda yer alan çocuklardan ayıran temel özelliklerden biri budur.

Çalışma, savaşların özellikleri itibariyle değişen dünyaya uyum sağladığını, aktörlerin de savaşın değişen özelliklerine paralel şekilde yeni araçlar ürettiklerini, çocuk askerler üzerinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada öncelikle, günümüzdeki savaşlar için kullanılan kavram olan yeni savaşlar anlatılacaktır. Savaşların önemli bir gerçekliği olan çocuk askerler konusu, yeni savaşların özellikleriyle bağlantısı doğrultusunda ele alınacaktır.

Yeni Savaşlar

Savaş, insanlık tarihinden itibaren toplumlar arasında yaşanan bir olgudur. Tarihsel süreç boyunca, savaşın şeklini, süresini, boyutunu değiştiren gelişmeler yaşanmış fakat hiçbir gelişme savaşları ortadan kaldırmamıştır. Savaş literatüründe geleneksel savaşlar olarak ifade edilen eski savaşlar, birçok kez tanımlanmaya çalışılmışsa da savaşları tüm boyutuyla açıklayan net bir tanımdan söz etmek mümkün olmamıştır. Clausewitz'in, düşmanımızı istediğimizi yapmaya ikna etmek için kullanılan bir şiddet eylemi olarak tanımladığı savaşların özelliklerine bakıldığında, sınırları ve amacı belli bir savaş düzeninden bahsedildiği anlaşılmaktadır. Buna göre savaşlar politik amaçlarla ve istenilenin elde edilmesi sınırlarıyla gerçekleşen olgulardır (Clausewitz, 2003:14-23). Savaşların içeriklerinde değişmelerin gerçekleşmesine paralel olarak tanımlarında da değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle Soğuk Savaş sonrasında değişen dünya düzeni, savaş kavramına yaklaşımı ve savaşların özelliklerini değiştirmiş ve o zamana kadar yapılan tanımlamaların yetersiz kaldığı ifade edilmeye başlanmıştır. Yeni savaşlar kavramı böyle bir zamanda ortaya çıkmıştır.

Yeni savaşlar kavramı; Soğuk Savaş sonrası çatışmaların artması ve özellikle Bosna'da yaşananlar dikkate alınarak, ilk kez Mary Kaldor (1999) tarafından kullanılmıştır. Bosna Savaşı'nda işlenen savaş suçları, savaşların yeniden tanımlanması gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Kaldor eski savaşlar ile yeni savaşlar arasında farkları aktörler, hedefler, yöntemler ve finansal yapılar olarak sınıflandırmaktadır: Aktörler açısından bakıldığında, eski savaşlarda egemen devletler ve savaşlar devletlerin düzenli orduları arasında gerçekleşmekte iken Yeni savaşlar ise devlet-dışı aktörlerin - paramiliter gruplar, düzenli silahlı güçler, cihatçı gruplar gibi- çeşitli kombinasyonları arasında olur. Eski savaşlarda aktörler jeopolitik çıkarlar ve ideoloji hedefiyle savaşırken, yeni savaşlarda –dini, etnik, kabile gibi- kimlik olgusu için mücadeleyi içerir. Özel gruplar için amaç devlete nüfus etmektir. Yöntem olarak eski savaşlarda belirleyici olan karşı karşıya gelmek iken, Yeni savaşlarda nadiren toprak kontrolü olur, nüfus ve politik araçların ele geçirilmesi daha önceliklidir. Finansal yapılar bakımından eski savaşlar, vergilendirme veya dış devletler tarafından finanse edilirken Yeni savaşlar adam kaçırma, diaspora desteği, elmas, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi yollarla finanse edilir. Eski savaşlar gelir kaynakları açısından merkeziyetçi bir yapıda iken, Yeni Savaşlar açık bir şekilde küreselleşmiştir (Kaldor, 2013: 2-3).

Ayrıca literatürdeki savaşın değişen özelliklerine ilişkin tartışmalara baktığımızda, Gray (1997: 22), eski savaşlar ile yeni savaşların arasında bazı farkların olduğunu ileri sürmekte ve bu farklar nedeniyle yakın zamanda yaşanan savaşları yeni bir savaş türü olarak postmodern savaşlar şeklinde isimlendirmiştir. Holsti de 2. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan de-kolonizasyon sürecindeki silahlı çatışmaları 3. tür savaşlar olarak kabul edip halk savaşları olarak tanımlamıştır (1991: 28). Lind (2004: 12-14) ise modern savaş türlerini 4 kategoriye ayırdığı çalışmasında, yakın zamanda yaşanan savaşları 4. Nesil savaşlar olarak isimlendirmiştir. Yeni savaşların, geleneksel savaşlardaki gibi sınırları belirli bir yapıya sahip olmaması, tanımlanmasını zorlaştırmaktadır.

Kaldor'a göre, yeni savaşlarda savaşan birimler çok katmanlı olarak hem kamu hem özel, devlet ve devlet-dışı veya bazı karma biçimlerde bulunabilir ve bunlar için 5 tipoloji tanımlanabilir. i) Düzenli silahlı güçler veya eski askerler; özellikle çatışma bölgelerinde bulunur, Afrika ve Sovyet sonrası ülkelerde paralarını ve eğitimlerini düzenli alabileceği bölgesel savaş lordları için kişisel ve sınır koruma hizmetinde çalışabilirler. ii) Paramiliter gruplar; hükümetler tarafından kurulurlar, nadiren üniforma giyerler, Ruanda hükümetinin genç işsizlerden kurduğu gruplar ve Kosova'da faaliyet yürüten Franki'nin Genç'leri örnek gösterilebilir. iii) Meşru müdafaa birimleri; bölgelerini savunmak isteyen gönüllülerden kurulur. iv) Yabancı paralı askerler; savaşan birimler ile kendisi bağlantı kurmaya çalışır

ve silahlı gruplara komutanlık yapmaktadır. v) Uluslararası destek güçleri veya düzenli yabancı askerler; NATO, BM gibi uluslararası örgütlerin şemsiyesi altında faaliyet gösteren birliklerdir ve net bir hiyerarşiden yoksunlardır (Kaldor, 2007: 97-102).

Kaldor'un sınıflandırmasında da görüldüğü gibi aktör bazlı ciddi bir değişim olmuştur. Silahlı aktörlerin dışında başka aktörler de vardır. Küresel ekonominin oluşturduğu belirli bir toprağa bağlı olmadan gerçekleştirilen şebeke/ağ savaşları, güçlü ülkelerin liberal talepleri ve beklentileri haline gelmiştir (Duffield, 2011: 13-15). Burada sözü edilen şebeke/ağ, iki ya da daha fazla birimi birbirine bağlayan bir yapıdır (Ergün, 2018: 129). Bu yapılar daha çok devlet dışı aktörlerden oluşmakta ve kendi içinde bir ekonomi politikası geliştirmektedir. Geliştirilen ekonomik kazançlar, aktörler arasında yeni çatışmaların sebebi haline gelmektedir ki bu da şebeke/ağ savaşları olarak ifade edilmektedir. Ekonomik liberalleşmenin artış göstermesiyle, ulus devlet yapıları da ekonomik dönüşüme uyum göstermiş ve yeterlilik bakımından yeni savaşların özelliklerinin şekillenmesine katkı sağlamıştır. Liberalizm, sınır ötesi kaynakların kullanılması, ittifakların oluşturulması ve devlet dışı kuruluşların ticari sınırları daha rahat aşabilecek hareket alanı kurabilmesini sağlamıştır.

Bowyer'a göre de küreselleşme ile birlikte çatışma süreçleri simetrik ve asimetrik özellik gösterirken, çatışmaların motivasyonu açgözlülük ve çok taraflılık olmuştur. Devletin yetersizliği ile birlikte birçok güdü çatışma nesnesi haline gelmiştir. Eski savaşlarda finansal kazanımlar kendiliğinden gelirken, Yeni Savaşlarda "vatanseverliğin yerini özelleştirme" almıştır. Fırsatçı savaş lordları daha çok konvansiyonel silahlar, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı yaparak önemli ticari karlar elde etmişlerdir. Böylece çok boyutlu faaliyetler olarak suç eylemleri ile savaş eylemleri arasındaki mesafe giderek kapanmıştır (Bowyer, 2009: 143-144).

Küreselleşme iletişimin, bilgi teknolojilerinin ve seyahatlerin ucuzlaması gibi nedenlere ek olarak savaşın görünürlüğünü arttırmış ve yabancılar ile dayanışma duygusunu yükseltmiştir (Kaldor, 2005: 211). Ayrıca, aktörlerin kimlik politikaları, organize edilmiş şiddet ile devletin ilişkisinin dönüşümü, dayanışma duygusunun yoğunluğunu belirlemiştir. Küreselleşme devlet sistemini aşındırırken, modern savaşların motivasyonlarından biri olarak kimlik siyasetini de bununla paralel olarak kullanmaktadır. Kimlik siyaseti ile sosyal dışlanmışlık yaşayan, kültürel veya dini ihtiyaçlarını ve siyasal şikâyetlerini dile getiremeyen topluluklara modern ölçekli savaş için istihdam imkânı yaratmaktadır (Fleming, 2009: 223). Politik ve ekonomik değişiklikler, kazananlar ve kaybedenler yaratmasıyla birlikte yeni direniş biçimlerine yol açan piyasa güçleri ve küreselleşme, şiddetin yeniden düzenlenmesine katkıda bulunmaktadır (Soysa, 2016:4). Bunun sonucunda yolsuzluk ve kaynak rekabetinin oluşması, güvelik ve kalkınma yaklaşımlarının birleştirilmesinin sonucu olarak devlet dışı aktörler, hükümet-dışı örgütler için bir iş sahası olarak ortaya çıkmıştır (Duffield, 2001: 45-46). Küreselleşmenin, yeni savaşların ortaya çıkmasında göz ardı edilemeyecek öneme sahip olduğu görülmektedir.

Yeni savaşların ayırt edici yapısı açısından önemli özelliklerinden biri, baskın sermaye grupları tarafından yapılan iktidar arayışlarıdır. Baskın sermaye grupları, karı maksimize etmek ve kazanç elde etmek gibi iki amaç üzerinden yola çıkmaktadır. Yeni savaşların içeriğinde iktidarı ve toplumu yönlendirme çabası vardır. Bu amaç, ekonomik olduğu kadar siyasi de olabilmektedir. Piyasaların yönlendirilmesi için şiddetin ve benzeri araçların kullanılabilmesini öngörülebilir bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. Piyasalar için en belirgin kayıp ve kazanç ani gelişen ve tepkinin hemen verilemediği ve sorunun zamanında çözülemediği ülkelerdeki piyasalarda olmaktadır. Ani olaylarda piyasalar hemen cevap vermekte ama siyasi iktidar ve toplum buna uyum sağlayamamaktadır. Bu durum istikrarsızlığı beslemektedir ki istikrarsızlık Yeni Savaşların bir aktörü olarak manipülatörler için en kullanışlı ortamı sunmaktadır (Malantowicz, 2013).

Bununla birlikte, yeni savaşlarda önemli bir belirleyici aktör olarak özel askeri şirketler de ön plana çıkmaktadır. Özel askeri şirketlerin personellerinin tek bir ülkenin vatandaşı olmaması, özellikle insani müdahaledeki ahlaki dengeyi değiştirebilir niteliktedir ve şartlar oluştuğunda kendi adına öldürebilecek güdülere sahip olacaktır. Finansal kazanımlarının olduğu gerçeği iyi niyet prensibinin ihlalinin doğurabilecektir ki bu prensibin ihlal edilmemesi haklı nedenin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Haklı savaşta önemli olan çatışmaların sıklığını ve yoğunluğunu düşürmek iken finansal

kazanım üzerine odaklanmış şirketlerin karını artırmak adına bu çatışmaları besleme ihtimalini atlamamak gerekir. (Heinze, 2009).

Heinze'ye göre (2009: 123-127), özel sektör askeri çabanın destekçisi olarak servis hizmeti sağlamakta, bu anlamda devletlere eşlik etmektedir. Sağladıkları sadece yemek hizmetleri, ulaşım ve lojistik destek değil, eğitim, güvenlik gibi hizmetler ile şirketler yaygınlaşmaktadır. Bu şirketlerin faaliyetleri illegal bir içerikte de olmayabilir. Şirketlerin BM'nin barış operasyonlarında barışı sürdürme, çatışmaların çözümü konularında da yardımcı olma ve insani müdahalenin içindeki unsur olarak -Sudan, Somali gibi- öne çıkabildiği görülmektedir. Bu tip bir görevlendirme belirsizlikleri de beraberinde getirecek, aktör olarak bu şirketlerin çelişkili durumlarını ortaya koyacaktır. Buradaki çelişki şirketlerin faaliyetlerinin insani ve haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı olacaktır. Buna ek olarak şirketlerin ekonomik çıkarlarının ve daha fazla kazanma motivasyonunun doğurabileceği sonuçları da göz ardı etmemek gerekir.

Ayrıca, O'Driscoll'e göre, yeni savaşlar açısından devlet dışı aktörler sadece görece bağımsızlık mücadelesi veren ya da ayrılıkçı hareketler değil, aynı zamanda özel silah şirketler ve paralı askerlerdir. Bu şirketlerin/paralı askerlerin terörist gruplar ve bağımsızlık mücadelesi iddiasındaki örgütler ile ilişkileri ve son yıllardaki uluslararası çatışmalardaki rolü açıktır. Bu şirketler çağdaş çatışmalarda önemli bir oyuncu konumuna gelmişlerdir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası çatışmalarda genel ve küresel bir role sahip olmuşlardır. Örneğin Irak'ta 133.000 ABD askerinin yanında görevlendirilmiş 100.000 kadar askeri müteahhit alanlarında konuşlandırılmıştır. Bunlara, Shell Mobile veya De Beers gibi ticari antlaşmalar imzalayan şirketler de eklenebilir (O'Driscoll, 2009: ss.31-35). Askeri müteahhit veya savaş müteahhitleri kavramı, kolektif hale gelmiş paralı askerler için kullanılmaktadır (Yalçınkaya, 2008: 340).

Özel askeri şirketler; 11 Eylül saldırıları sonrasında uluslararası hukukun etkinliğinin ve uluslararası kurumların azaldığı dönemde kendilerine hareket alanı bulmuşlardır. Bu şirketler, savaşın özelleşmesine ve Yeni Savaşlara dönüşmesine neden olan önemli bir aktör konumundadırlar. Uluslararası kurumların askeri müdahalelerde yeterince destek görmemesi bu şirketlerin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Şirketlerin, genellikle enerji ve savunma sanayindeki büyük şirketlerin yan kuruluşu olarak ortaya çıktıkları düşünüldüğünde, özel askeri şirketler stratejik bir konuma yerleşmektedir (Culha Zabcı, 2004: 21-24).

Özel askeri şirketler kişisel koruma veya belirli bölgelerin korunması üzerinden lojistik destek sağlarken kısmi çatışmalarda da yer almaktadır. Tanımı ve işlevi gereği muğlaklığını sürdürmekle birlikte, şiddet tekeli kaybetmiş bir devlet içerisinde bu tip şirketlerin nasıl konumlanacağı ve meşruiyetinin sınırlarını belirsizliğini korumaktadır. Devlet olmanın gerektirdiği işlevleri de bu tip şirketlerin yürütmesi devletin tekeli sarsan etki yaratmaktadır. Serbest piyasanın sunduğu askeri hizmetler sadece devletler değil kurumlar ve özel şirketler için de kullanılabilir olmuştur (Culha Zabcı, 2004: 24-30).

Ayrıca bir sorunsal olarak daha önemli olan konu, yeni savaşların geleneksel devlet savaşlarından ayrılan özelliklerinden kaynaklı, kavramın terörizm ile bitişik hale gelmesine neden olmasıdır. Aktörlerin çoğunlukla devlet dışı aktörler olması ve taleplerin de ekonomik ve siyasi talepler olması, terör sorunsalının yeni savaşlar açısından değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Terör kavramının tanımındaki belirsizlik yeni savaşların sınırlarına dâhil olan devlet-dışı grupların hareketleri ile doğrudan ilgilidir. Tanımdaki ikircikli yapı ve devlet-dışı yapıların taktikleri, faaliyetleri, diğer devlet dışı aktörler ile dirsek teması ilişkileri, terörizmi yeni savaşların bir türü olarak sunmaktadır. Siyasal şiddetin kullanılması ve suç şebekelerini yönetenler arasında net bir ayırımın olmaması dikkat çekicidir. Benzer şekilde aktörler, gelirlerinin ve mücadelelerinin devamı için ekonomik kaynakları yasadışı yollardan sağlamaktadırlar.

Genel anlamda özelliklerine bakıldığında, yeni savaşların ekonomik beklentileri ve çıkarları yüksek savaşlar olduğu görülmektedir. Aktörlerin elde ettikleri ekonomik kaynakları korumaları için de, yeni kaynaklar elde etmek için de başvurdukları birçok yöntem vardır. Başvurulan yöntemler, şiddet

içeriklidir ve silahlı çatışmalar hukukuna aykırıdır. Bu yöntemlerden biri, aktörlerin cephedeki asker ihtiyacını karşılamak üzere çocuk yaştaki bireylerin savaşmaya zorlanmasıdır.

Çocuk Kavramı ve Tarihsel Süreçte Çocukların Asker Olarak Kullanımı

Çocuklar, savaşların olduğu her dönemde savaşın bir parçası olmuştur. Ancak öncelikle çocuk kavramını açıklamakta fayda vardır. Çocuk kavramının önemi Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkmış ve daha çok çalışma şartları merkezinde tanımlanmaya çalışılmıştır (Polat ve Güldoğan, 2010:106). Fakat çocuk haklarına ilişkin adımların atılması için I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarının görülmesi gerekmiştir. İlk olarak 1924 yılında Cenevre Sözleşmesi olarak tanınan Uluslararası Çocuk Hakları Bildirgesi'nde yer alan maddeye göre 18 yaşın altındaki herkes çocuktur. 1989'da çocuk haklarına dair ek maddelerle düzenlenen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 'ye göre de, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989: md.1).

Çocuk haklarına yönelik maddelerin artması ve savaş hukukunu da bağlayacak kısıtlamaların getirilmesi II. Dünya Savaşı sonrası gelişmelerdir. II. Dünya Savaşı, tarihte ağır kayıpların verildiği bir savaştır ve sonuçları, yeni düzenlemelerin yapılmasının sebebi olmuştur (Aslan, 2008: 242-246). 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve sonrasında yapılan 1977 ¹tarihli II. Ek Protokolü, çocukların savaşlarda korunmasını ön gören maddeler içermektedir. Ancak araştırmalar göstermektedir ki, yapılan bu düzenlemeler, tarihsel süreçte çocukların savaşlarda gerek ön cephede gerekse de geri hizmette kullanılmasının önüne geçememiştir. Buradaki önemli nokta, çocukların savaşta bir asker olmasında devlet ve devlet dışı aktörlerin etkinliklerinin savaşın değişen boyutları doğrultusunda değerlendirilmesidir.

Her savaşın mağduru olan çocukların, tarihsel süreç itibariyle savaşlara katılımından söz etmek mümkündür. 1212'de gerçekleşen ve Çocuk Haçlı Seferleri olarak bilinen olay, çocukların gönüllü ve öncü olduğuna yönelik bir örnektir. Bir başka örnek, Osmanlı İmparatorluğu döneminde önemli yer tutan Yeniçeri Ocağıdır. Yaşları 8-18 arasında olan devşirme çocuklardan oluşturulan Yeniçeri Ocağında bu çocuklara askeri eğitim verilirdi (Elibol, 2009:22). I. Dünya Savaşı da, savaşa katılan askerler arasında 18 yaşın altında askerlerin sayılarının fazla olduğu bir savaş olmuştur. Yakın zamanın savaş tarihine bakıldığında ise çocukların farklı konumlarda savaşa dahil olduğuna dair örnekler görmek mümkündür. Örneğin II. Dünya Savaşı sürecinde Nazi Almanyası'nın çocuklara yönelik şiddetinin ardında yatan neden 'saf ırk' yaratma ideolojisidir ve bu uğurda yaklaşık bir buçuk milyon çocuğun katledilmiş, yaşları çalışmaya müsait olan çocuklar ise çalışma kamplarında çalıştırılmış ve bir anlamda savaş döneminin geri hizmet personelleri olmaya zorlanmıştır².

Örneklerin çoğaltılabilmesi mümkün olmakla beraber, bu savaşlardaki çocuklardan 'çocuk asker' olarak söz etmek hukuki bağlamda karşılık bulmayacaktır. İlk üç örneğin gerçekleştiği tarihlerde 'çocuk' kavramı, dördüncü örneğin gerçekleştiği tarihte ise 'çocuk asker' kavramı henüz tanımlanmış değildir. Birbirinden bu kadar uzak tarihte ve farklı örnek verilmesinin sebebi çocukların savaşların olduğu her dönemde bir şekilde savaşın ortasında olduğunu ifade etmektir. Dönemleri kendi koşullarında değerlendirmek ve her örneği başka şekillerde gerekçelendirmek de mümkündür fakat bu çalışmanın konusu, günümüzdeki çocuk askerlerin yeni savaşlarla arasındaki bağı çözümlenektir. Çünkü yeni savaşlar olarak bahsedilen savaşlar Soğuk Savaş sonrası gerçekleşen savaşlardır ve bu zaman itibariyle hem 'çocuk' kavramı hem de 'çocuk asker' kavramı tanımlanmıştır.

Yeni Savaşlar ve Çocuk Askerlerin Kullanımı

¹ 1212 yılında Fransa ve Almanyada toplanan yaklaşık 30 bin çocuğun Kudüs'ü fethetmek üzere başlattıkları sefer olarak bilinen olaydır. Ayrıntılar için bakınız. Blakemore, Erin (18 Nisan 2019). Felaket Zamanı Onbinlerce Çocuk Haçlı Seferi Başlatmaya Çalıştı. (Erişim: 10.10.2021), <https://www.history.com/news/the-disastrous-time-tens-of-thousands-of-children-tried-to-start-a-crusade>

² İkinci Dünya Savaşı boyunca Hitler'in, işe yaramaz/çalıştırılmaz olduğunu düşündüğü çoğunluğu Yahudi olan çocukların katledilmesiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız. USHMM, *Holokost Dönemi Çocukları*. (Erişim: 10.10.2021), <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/children-during-the-holocaust>

Çocuk askerler konusu sui generis'tir. Yeni savaşların özellikleri incelendiğinde de, bölgesel farkların savaşın eksenini belirleyebileceği görülmektedir. Bu açıdan yeni savaşlar, çocuk askerler tartışması bağlamında çok iyi bir arka plan sağlamaktadır (Lee-Koo: 2011: 730). Hukuk dışılık yaygın olduğundan, yani taraflar belirlenmiş bir savaş hukukuna tabi olmadığından, aktörlerin eylemlerinde de talepler doğrultusunda farkların olması kuvvetle muhtemeldir. Bu durum, savaşın kendisi gibi, savaşta kullanılan araçlardan biri olan çocuk askerlerin de söz konusu savaşa has özelliklerde olması sonucunu beraberinde getirmektedir.

Çocuk askerlere ilişkin hukuki tanım şu şekildedir: 18 yaşın altındaki her kişi, çocuktur (UNICEF, 1997). Buradan anlaşılacağı gibi 18 yaşın altındaki bireylerin savaşa katılmaları veya buna zorlanmaları hukuk dışıdır. UNICEF bu durumu Çocukların silahlı kuvvetler veya silahlı gruplar tarafından işe alınması ve kullanılması, çocuk hakları ve uluslararası insancıl hukukun ciddi bir ihlalidir şeklinde tanımlamıştır (UNICEF, 2020).

Genel olarak, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin çocukların silahlı çatışma taraflarınca işe alınması ve asker olarak kullanılması, öldürülmesi ve sakat bırakılması, tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimleri, çocukların kaçırılması, okullara ve hastanelere saldırılar ve çocuklar için insani yardım erişiminin engellenmesi gibi düzenlemeler yapılmıştır (Security Council, 1999, 2000, 2001, 2003, 2005, 2009, 2011, 2014, 2015, 2018, 2020). Öyle ki Güvenlik Konseyi 1612 sayılı kararla 2005 yılında çocukların çatışmalarda asker olarak kullanımını izlemek üzere bir kurul oluşturmuştur. Ancak tüm bunlara rağmen, çocuk askerlere ilişkin ciddi bir iyileşmeden bahsetmek mümkün değildir. Çünkü çocuk askerler devlet dışı aktörler tarafından kullanıldığı kadar devletler tarafından da kullanılmaktadır. Günümüzde yeni savaşların aktif olarak devam ettiği yerlerde devlet dışı aktörlerin yanı sıra, 18 yaş altındaki çocukların askeri orduya katılabildiği Almanya gibi Batılı devletler de vardır (Hille, 2016). Fakat buradaki ayırım, çocukların gönüllü katılımı ile zorla savaştırılması noktasında değişmektedir ki bu fark yeni savaşların ortaya çıkardığı koşullarla açıklanabilmektedir.

Doğru ya da yanlış duygusu tam gelişmemiş olan çocukların savaşa katılması ahlaki bir ikilem de yaratmaktadır. Bu durum eylem ve kimlik kargaşasına sebep olmaktadır. Burada önemli olan hiyerarşinin takip edilmesi ilkesidir (Brigety II ve Stohl, 2007: 131-146). Bu ilke özellikle savaşmaya mecbur edilmiş çocuklar için önemlidir. Meşru müdafanın söz konusu olması için kapasite, niyet ve acillik/yakınlık ilkeleri mevcuttur. Kapasitede, çocuğun ölümcül bir savaşan kapasitesine sahip olup olmadığı; niyette, düşmana karşı öldürücü bir niyetinin olup olmadığı; acillik/yakınlıkta ise, çocuğun niyeti ve kapasitesinden farklı bir durum ortaya çıktığında karşılık verebilip veremeyeceği sorgulanmaktadır (Brigety II ve Stohl, 2007: 143).

Yeni savaşlardan bahsedilirken, genel itibariyle kuralsızlık ve hukuksuzlukla tanımlanabilecek bir süreç olduğu ifade edilmişti. Kuralsızlığın ve hukuksuzluğun hüküm sürdüğü doğası gereği, geleneksel savaşın 'korunanı' olan çocuklar, yeni savaşlarda sıklıkla askeri veya geri hizmet unsuru olarak kullanılmaktadır. Çocuk askerler bu haliyle yeni savaşlara çok verimli bir meta olarak hizmet etmektedir. Yeni savaşların kuralsız ve ahlakdışı yaklaşımı güçlü bir yıkım kültürünü de oluşturmaktadır. Bu kuralsızlık statükonun reddi niteliğinde ideolojik olarak da bilinçli bir tercih olmaktadır. Çocuk askerler bir savaşın personelinden daha çok bir ideolojinin takipçisi gibi rol kazanabilmektedir. Ayrıca, çocuklar, sadece cephede kullanılması ile değil, insan kaçakçılığı, organ mafyası gibi suç unsurları için de özellikle kazanç sağlayıcı ve kullanışlı bir araç haline gelmiştir.

Yeni savaşların önemli özelliklerinde biri de silah teknolojisi ve uyumu ile ilgilidir. Bu uyum çocuk askerler için de zemin hazırlamaktadır. Yeni savaşlarda çatışmanın seyrini küçük silahlar belirlemektedir. Küçük silah teknolojisi, savaşın bu türünde, savaşın mobilizasyonunu ve hareket kabiliyetini artırmaktadır. Küçük silahların önemli bir lojistik düzenleme veya tamir gerektirmeyen, ele geçmesi kolay, hafif, sağlam ve kapsamlı bir eğitime ihtiyaç duyulmadan kullanılabilen silahlardır. Üstelik ileri teknoloji silahların aksine daha ucuzdur. (Collmer, 2004: 3). Yeni savaşlarda kullanılan silahlara uyum konusunda çocuklar pek fazla zorluk yaşamamaktadır.

Yeni savaşların araçları açısından çocuk askerleri değerlendirdiğimizde, küçük silahlar, çocuk askerlerin ortaya çıkmasına katkı sunan sebeplerden biridir. Küçük silahlar, çocukların rahatlıkla kullanabileceği niteliktedir. Dünya genelindeki istikrarsızlık, güvensizlik ve silahlara kolay ulaşım, küçük silah kullanımını artırmıştır ve bu gelişme çocuk askerler konusuna doğrudan entegre olmuş durumdadır.

Örneğin, küçük ve hafif silahlar çatışmalara bağlı ölümlerden genel olarak %60 ile %90 arasındaki oranda doğrudan sorumludur. Özellikle çocukların taşıma kolaylığı açısından dünyada en çok kullanılan hafif silah kalaşnikof AK47'dir. Küçük silahların yayılması toplumlarda şiddet kültürünün sürmesine neden olmaktadır (UNICEF, 2009). Kolayca üretilir ve ulaşılabilir silahların olması genç ve az gelişmiş ve asgari eğitilmiş kişileri üretme örneği bakımından çocuk askerlerin kitlesel kullanımlarını açıklar niteliktedir. Devlet yapılarının çözülmesi, ucuz küçük silahların Soğuk Savaş sonrası çoğalması, çocuk askerlerin kullanımını ve küçük ölçekli ordu özelliğini de artırmıştır (Bowyer, 2009: 141-143).

Yeni savaşlar çocuklar üzerinde masum ve saldırgan ekseninde bir cinsel şiddet durumu da geliştirmektedir (UNICEF, 2002: 43-44). Cinsel şiddet de düzensiz orduların düzenli aracı haline gelmiştir (Bowyer, 2009: 141-143). Çocuk askerleri kullanan gruplar: hükümetler, hükümetlerin destekledikleri milis gruplar ve devlet-dışı silahlı gruplardır. Silahlı grupların ideolojik olan ve yeni savaşlara uygun olarak takip ettikleri kimlik siyasetinde çocukların pozisyonu yeni savaşların kurallarını işletmektedir. Lee-Koo (2011: 737-738), yeni savaşların içeriği ve insani müdahale tartışmalarının, konuyu "bizim çocuklarımızdan" farklılaştırarak "onların çocukları" noktasına taşıdığını ve bundan dolayı liberal demokrasilerin diğerlerine müdahalesini de bu doğrultuda değerlendirdiğini, örnek olarak da küresel ekonominin özellikle Afrika'yı asker çocuklarla sembolleştirdiğini belirtmiştir.

Daha spesifik örnekleri ele alacak olursak, az gelişmiş ülkelerin ve özellikle Afrika'nın çocuk askerler ilgili daha sorunlu olduğu görülmektedir. Yerel figürlerin ve devletlerin zayıflığı da çocuk askerlerin kullanımına neden olan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Devletlerin çocuk askerleri kullanmasına ilişkin Sierra Leone ve Uganda gibi iki farklı örneğin sayısal verileri değerlendirilerek konuya açıklık getirmek mümkündür. Uganda'da halk desteğini kaybetmesiyle birlikte Lord's Resistance Army (LRA) çocuk kaçırma sayılarını arttırmaya başlamıştır. Kaçırılan kız ve erkekler genellikle 8-18 yaş aralığındadır, ek olarak kaçırılan çocuklarda 5-6 yaş aralığı da oldukça yaygındır. Her iki cinsiyet de taşıyıcı ve asker olarak kullanılır, ama kadınlar genellikle komutanlardan birinin "karısı" olurken sonrasında bu kadınların asker olarak hizmet vermesine izin verilir. Eğer birim birçok gıda ve diğer malları yağmaladıysa, bunları taşımaları için çocuk ve kadınları geçici olarak kaçırmayı tercih ederler. LRA tarafından gerçekleştirilen kaçırımların yaygınlığı vahşetin farklı bir şeklidir. LRA, kendi saflarını doldurmak için kaçırdığı askerlerin, seks kölelerine olan bağımlılığıyla bilinir. 1990'dan beri kaçırılan çocukların sayısı 20.000 den fazladır (Vinci, 2005: 366-371). Sierra Leone'deki iç savaş zamanlarında ise Charles Taylor'ın Ulusal Vatansever Cephesi'ndeki asker profilinin %30'u on yedi yaşından küçük çocuklardan oluşmaktadır. Sekiz yaşından daha küçük askerleri ve sokak çocuklarının toplatılması ile oluşturulmuş birlikler de vardır (Kaldor, 2007:100).

Ayrıca çocuk askerler, insan kaçakçıları, kar amacıyla illegal yapılan bir ticari faaliyette, kadınlar ve çocukların çatışmalarda yer alması veya seks işçisi olarak kullanılmasının kolaylığı nedeniyle özellikle tercih edilmektedir. Çocukların savaş alanlarında kullanılması kölelik seviyesinin yükselmesine neden olmaktadır. Çocukların cinsel istismarının niteliği insan kaçakçılığı sınırlarına çekilmiş ve çocuk askerler çocuk kaçaklığı noktasında değerlendirilir olmuştur. Aslında, bu noktada çocukların kaçırılıp asker olarak kullanılması kölelik ölçeğinde değerlendirilebilir (Tiefenbrun, 2007).

Çocuk askerler konusu akla ilk olarak Afrika ülkelerini getirmektedir ve bu konuya ilişkin çalışmalar da çoğunlukla Afrika ülkelerine yöneliktir. Afrika'da çocuk askerlik konusu yeni sayılamayacak kadar eski, azımsanmayacak kadar da fazladır. Bunun öncelikli sebebi olarak Afrika'nın sömürge geçmişi gösterilmektedir Çocuk askerlerin dünya ortalamasında en yüksek olduğu yer Afrika'dır. Tahminlere göre dünyada yaklaşık 300 bin çocuk askerden 120 bini Afrika'dadır (Demir, 2018).

Ancak, yeni savaşlar olarak adlandırılan ve bölgesel çatışmalar olarak da ifade edilebilecek sıcak çatışma bölgelerinin Soğuk Savaş sonrasında artmasıyla orantılı olarak çocuk askerler konusu Afrika sınırlarını aşmış ve 21. yüzyılda yaşanmış veya yaşanmakta olan hemen her savaş bölgesinin bir gerçeği haline gelmiştir. Son yıllarda artan çatışma bölgeleriyle Ortadoğu bölgesi de çocuk askerler gerçeğini gözler önüne sermektedir. Örneğin Irak-Türkiye sınırındaki PKK'nın çocukları çeşitli görevlerde kullanıldığı bilinmektedir (Kekevi ve Kılıçoğlu, 2015). Benzer şekilde Suriye'de PYD/YPG ve DEAŞ tarafından kız ve erkek çocukların kontrol bölgelerinde ve çatışma alanlarında canlı bomba, sabotaj gibi eylemlerde ya da cinsel kölelik gibi farklı boyutlarda kullanıldığı uluslararası raporlarda ifade edilmektedir (Sümer, 2018:16-20). 2016'da çocukların asker olarak aktif şekilde savaştığı 14 ülke olduğu görülmektedir (Hille, 2016). 2020'de bu sayı 19'a çıkmıştır ve içinde 6 yaşında çocukların da olduğu toplamda 25 binden fazla çocuğun, yüzde 90'ı devlet dışı aktörler tarafından olacak şekilde savaşlarda çalıştırıldığı BM Güvenlik Kurulu raporlarında ifade edilmiştir (United Nations, 2020). Çocukların savaşlarda uğradıkları ihlalleri 6 maddede sıralamak mümkündür. Bunlar; silahlı kuvvetler tarafından işe alınmaları ve kullanılmaları, öldürülmeleri ve sakat bırakılmaları, cinsel şiddet, okul ve hastanelere saldırı, kaçırılma ve insani erişimlerin yasaklanması şeklindedir (Act to Protection Children, 2020: 23-25). Birinci maddenin içeriğinde değinmekte fayda vardır çünkü çocuklar sadece sıcak çatışmada yer almak için işe alınmamaktadır. Çocuk askerler savaşçı olabildikleri gibi, aşçı, hamal, haberci, casus ve işbirlikçi gibi sıfatlarla geri hizmette çalıştırılmaktadırlar (Act to Protection Children, 2020: 23).

Çocuk Askerlerin Yeni Savaşlarda Kullanılmasının Nedenleri

Günümüzde yaklaşık 300 bin çocuk, asker olarak kullanılmaktadır. Küresel ölçekte 25 yıldır bu sorun ile alakalı çalışılmasına rağmen bu rakam düşmemiştir. Çocuk askerler başta Kolombiya, Orta Afrika, Güney Asya ve Orta Doğu'da kullanılmaktadır. 20 Temmuz 2015 yılında BM Genel Sekreterliğinin yayınlamış olduğu rapora göre 14 ülkede mevcut 23 çatışmanın yaşandığı bu ülkelerde çocuk askerlerin kullanıldığını belgelemiştir. Bu ülkeler şunlardır: Afganistan, Myanmar, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kolombiya, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Hindistan, Irak, Filipinler, Somali, Güney Sudan, Sudan, Tayland ve Yemen'dir (Security Council, 2016). 2020 yılında bu ülkelere, Nepal, Mali ve Nijerya da eklenmiştir (Act to Protection Children, 2020). Yeni savaşlarda çocuk askerlerin kullanılmasına ilişkin nedenleri, küreselleşme ve ekonomik, sosyal ve psikolojik, siyasal ve askeri nedenler olarak sınıflandırmak mümkündür.

Küreselleşme ve Ekonomik Nedenler

Küreselleşme konusunu sadece teknolojinin, bilginin, iletişimin yaygınlaşması olarak değil aynı zamanda suç örgütlerinin faaliyetleri bakımından değerlendirmek gerekir. Çocuklar günümüzün yeni ekonomik savaşlarında sömürülen nüfusun bir kısmını oluşturmaktadırlar. Örneğin küresel bir sorun olarak AIDS ve onun neden olduğu bir olgu olarak yetimlik de çocuk askerlerin nedenselliğine hizmet etmektedir. AIDS salgını çok sayıda yetim çocuk yaratmış ve bu çocuklar da insan kaçakçılarının ve suç çetelerinin eline düşmüştür (Tiefenbrun, 2007:429-430).

Küreselleşmenin dışında, yeni savaşların ekonomik nedenleri bakımından, göreceli bir çıkar söz konusudur ve çocuklar ucuz ve maliyeti olmayan bir meta olarak aktörlere ekonomik fayda sağlamaktadır. Kontrol edilmeleri ve itaatleri kolay olan çocuklar, kendilerini yaralanmaz ve her şeyi yapmaya muktedir görürler (Tiefenbrun, 2007: 427-434). Bunların yanı sıra çocukların birçoğu sosyo-ekonomik dezavantajlar, güvenlik açıkları ve artan eğitim eksikliği yüzünden silahlı gruplara katılmaktadır. Eğitime erişimin eksikliğine ek olarak savaş sırasındaki yaralanmalarda tıbbi dikkat eksikliği, artan kötü beslenme, cinsel şiddet genç nüfusunun karşılaştığı sorunlara katkıda bulunmuştur. Birçok çocuk kendini değersiz bir vatandaş ve yetişkinler tarafından terk edilmiş, ihanet edilmiş ve istismar edilmiş hissetmektedir (Ycaza, 2013: 204-205).

Denov'a göre (2012:281-283), çocuk askerlere yaklaşımlar aşırı uçlu çerçevede inşa edilirken, - aşırı kurbanlar, aşırı failer veya aşırı kahramanlar olarak- gerçekte, bu çocukların hayatları her alanda sıkıntılı, belirsiz ve mantığa aykırı şekilde yıkılmaktadır. Üstelik dünya çapındaki birçok güncel

durumda, savaşa katılan çocuklara, özgürlük mücadelesine katıldıkları için eşsiz sosyal ve kültürel bir kahramanlık ödülü kazandırma iddiasında olan odaklar bulunmaktadır.

Sosyal-Psikolojik Nedenler

Çocukların savaş alanlarında asker olarak bulunmasının tek bir nedeni yoktur. Kimi zaman sosyal olarak, kaçırılıp ailelerinin yaşamları pahasına tehdit edilen çocuklar, uyuşturucu ve benzeri ilaçlar ile bağımlı hale getirilmektedir. Kaçmaya çalışanlar ya öldürülmekte ya da uzuvları kesilip cezalandırılmaktadır. Acımasız eğitimler verilerek insani duyularının köreltilmesi amaçlanmaktadır. Aşırı eylemler ile -kafa kesme, tecavüz, evleri yakma- çocukların gruba bağlılıkları sınanmaktadır (Tiefenbrun, 2007:423-426).

Kolay etkilenmeleri ve manipüle edilmeleri nedeniyle silahlı gruplar bilinçli olarak çocukları hedef almaktadır. Çocuklar bu nedenle savaş boyunca kendilerini hem kurban hem de fail olarak bulurlar. Birçok benzersiz meydan okumalar, bireylerin bu gruplara hitap etmeleriyle ortaya çıkmaktadır (Ycaza, 2013: 204). Özlem duydukları tüketim mallarına ve statüye kavuşmanın çoğu zaman tek ya da en kolay yolu bir silah sahibi olmaktır. Onlar için silah, saygı duyulan ve ritüel ilişki kurulan bir şey değildir, basbayağı fallik anlamı taşımaktadır (Münkler, 2010: 87).

Ayrıca, psikolojik olarak, çocuklar savaşta ‘gönüllü’ asker de olabilmektedir. Çatışmaların içinde büyüyen ve hayat adına başka bir seçeneğin olmadığını düşünen çocuklar için asker olmak doğal bir tercih olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu durum ebeveynlerinin geçimini sağlama kaygısıyla da gerçekleşebilmektedir. Kaotik ortamda çocuklar içgüdüsel olarak korunma, iktidar ve istikrar beklentisine girebilmektedir (Tiefenbrun, 2007: 432).

Bununla birlikte, çocuk askerlerin kullanılması normalde çatışma-dışı olduğu düşünülen bir olgunun, savaş alanları içine giren yeni bir öğeyi tanıtarak düşmanlar için üzücü ve moral bozucu bir çatışmayı açmaya yardımcı olabilir. Burada isyancı zaferlere katkıda bulunabilecek örgütsel bilgiye ulaşma yollarında, çocuk askerlerin kullanımının öneminden bahsedilmektedir (Tynes vs Brayn, 2015: 89).

Siyasal ve Askeri Nedenler

Siyasi olarak çocuk askerlerin ortaya çıkmasında zayıf devlet egemenliği, genel anlamda insan hakları ve özelde çocuk haklarına ilişkin takibin gelişmemesi çok etkilidir. Çocukların zorla veya gönüllü olarak askere alınması, ekonomik olduğu kadar siyasidir. Silahlı gruplar, çocukları bir mücadelenin saf, mutlak bir unsuru ve sürekliliği sağlayan önemli bir faktör olarak da görmektedir³. İdeolojik olarak kimliğin önem kazandığı yeni savaşlarda, çocuklar bu kimliklerin önemli bir taşıyıcısı ve sonucu konumundadır. Örneğin, DEAŞ kontrol bölgelerinde, ideolojik olarak kendilerinin kurguladığı eğitim birimlerinde günlük eğitimlerin dışında silah eğitimi de vermektedir (Human Rights Council, 2018: 16–17). Benzer şekilde PYD'nin de çocukları, ideolojik devşirmeye büyükler kadar direnemeyecekleri için tercih ettiği ve bu şekilde kendine sadık çocuk askerler yetiştirdiği ifade edilmektedir (Sümer, 2018: 18).

Hükümetler, çocuk asker kullanımına karşı uluslararası normatif ve yasal sınırları ihlal ettikleri için uluslararası kuruluşlar tarafından daha kolay sorumlu tutulabilirler. Hükümetlerin çocuk askerlerin kullanımında taktiksel faydalarından çok potansiyel olarak yüksek politik maliyetleri olabilir ancak devlet dışı grupların böyle bir yükümlülük alanı yoktur (Tynes ve Brayn, 2015: 87). Bu bakımdan devlet dışı gruplarda veya devletle organik bağı milis gruplarda çocuk asker kullanımı daha yüksektir.

Askeri nedenler özelinde, çocuk askerlerin kullanılması için askeri nedenler, küçük silahların kullanımının artması, çocukların emir komutada sorun çıkarmamasıdır. Çocuklar, bazı silahlı gruplarda diğer askerlerin önünde mayınlı bölgelerde yürütülmektedirler. Çocuklar, gümrüklerde piyade, taşıyıcı,

³ Bu noktada 2005 yapımı, Uluslararası Af Örgütü desteğiyle dünyadaki silah ticaretine dikkat çekmek için yapılmış bir film olan ve gerçek hikayelere dayanan Savaş Tanrısı filminden bir replik kullanılabilir. Liberya'da “özgürlük” mücadelesi verdiğini iddia eden Taylor, silah tacirine, çocuk askerler ile kurulmuş bir taburu işaret ederek şu cümleleri kurar: “Çocukların silahlarından çıkan mermi de bir yetişkinin silahından çıkan mermi kadar etkilidir, hatta daha etkilidir.”

sabotajcı, haber kuryesi, mayın patlatma, intihar saldırıları ve insan kalkanları olarak kullanılmaktadırlar (Tiefenbrun, 2007: 87). Kız çocuk askerler genelde ilk yardım, yemek ve casusluk için kullanılırken erkek çocuklar arasında keski nişancı olarak eğitilmiş olanları da mevcuttur. Çocuk askerlerin birçoğu maaş almamakta, alanlar ise düşük oranlarda almaktadır. Maaş verileceği bahanesiyle asker olan çocuklar bulunmaktadır ancak yine de maaş nadiren şikâyet konusu olmakta ya da hiç şikâyet konusu olmamaktadır (UNICEF, 2002:49-51).

Son olarak yeni savaşların az maliyetle çok kazanç elde etme özelliği açısından değerlendirildiğinde, çocuklar uzun bir askeri eğitim sürecinden geçmeden devreye sokulabilmekte ve tehlike bilinçleri nispeten az gelişmiş olması ve pek talep edici olmamaları onları savaşın/şiddetin hem ucuz hem de etkili birer aracı haline getirmektedir (Münkler, 2010: 39).

Sonuç

Soğuk Savaş sonrası kapitalizmin yaygınlaşması birçok alanda etkisini göstermiştir. Savaş da bu alanlardan biridir. Kapitalizmin ruhu, savaşların ruhunu değiştirmiş ve ekonomik çıkarlar adına çeşitli araçların üretimini öngören yeni savaşları yaratmıştır. Yeni savaşlar, varlığını idame ettirmek üzerine kurulmuş olan düzenini, yarattığı yeni araçlarla korumaya çalışmaktadır ve çocuk askerler de bu araçlardan biridir.

Yaşları küçük olan çocukların savaşlarda yer almasının geçmişi tarihteki ilk savaşa kadar gidebilir. İlk çağlardan II. Dünya Savaşı'na kadar geçen süreçte meydana gelmiş her savaşta çocukların cephedeki varlıklarının izine rastlamak mümkündür. Fakat bu savaşlarda cepheye bulunmuş çocuklardan çocuk asker olarak bahsetmenin hukuki karşılığı bulunmamaktadır. 'Çocuk' kavramı ilk olarak uluslararası bir metinde I. Dünya Savaşı sonrasında, 'çocuk asker' kavramı ise II. Dünya Savaşı sonrasında tanımlanmıştır. Sonrasında geçen Soğuk Savaş döneminin bitmesiyle birlikte bölgesel nitelikte savaşların artmasıyla da yeni savaşlar kavramı ortaya çıkmıştır. O yüzden, çocuk asker konusunu yeni savaşlarla bağdaştırmak yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. Çocuk askerlerle alakalı başka bir ikilem daha vardır; kendi rızasıyla asker olan ve bu amaçla küçük yaşta askeri eğitim almaya başlayan çocuklar. İçinde Batılı ülkelerin de olduğu bazı ülkelerde, 18 yaşın altındaki çocukların askeri eğitim almaya başladığı görülmektedir. Fakat bu durumu, yeni savaşların çocuk askerleri konusundan ayıran husus, bu çocukların sıcak çatışmalarda yer almamaları veya buldukları yerlerin bir savaş coğrafyası olmadığıdır. Küçük yaştan itibaren çocukların askeri eğitime teşvik edilmesi militarizasyon olarak ifade edilebilir.

Yeni savaşlar, ekonomik çıkarlarını maksimize etmeye çalışan çok sayıda aktörün mücadele içinde olduğu bir savaş türüdür. Özel askeri şirketler, yerel ve bölgesel devlet dışı aktörler gibi birçok aktörün çıkar peşinde koştuğu yeni savaşlar, kapsamı ve süresi açısından belirsiz savaşlardır. Savaşın aktörleri, talep ettikleri çıkarları elde etmek için birçok araç geliştirdiler. Bunlardan biri de çocuk askerlerdir. Tarihin her döneminde savaşın içinde olan çocukların 'çocuk asker' tanımını almalarının birçok sebebi vardır. Bunların başında yeni savaşların özellikleri gelmektedir. Yeni savaşlarda çocuklar gönüllük esasına dayalı olmaktan ya da bir ihtiyaçtan ziyade, bir tercih olarak kullanılmaktadır. Bu tercih politik ve aynı zamanda ekonomiktir. Yeni savaşların ekonomik faydaları artırmaya odaklı yapısı, her türlü düşük maliyetli aracın kullanılmasının önünü açmaktadır. Çocuk askerler de amaçlarına uygun olarak öncelikle bu anlamda kullanılmaktadır.

Küreselleşme, çocuk askerlerin kullanılmasının bir diğer önemli nedenidir. Savaşlar sırasında ekonomik gelir sağlayan uyuşturucular gibi kaçakçılığı yapılabilecek kaynaklarda çocukların kullanılmasından önemli ölçüde fayda sağlandığı görülmektedir. Ekonomik nedenler de çocukların militarizasyonuna katkıda bulunmaktadır. Savaşta asker olan çocukların ekonomik durumu, savaşın ekonomisi kadar belirleyicidir. Ailesini kaybeden ve ülkelerinin ekonomik yapısı bozulan çocuklar için bazen başka seçenek kalmamaktadır. Maaş alma olasılığı ve ailenin geri kalanını geçindirme ümidi, çocukların asker olmayı istemesinin sebepleri arasındadır.

Sosyal-psikolojik nedenler de çocuk askerler için bir nedendir. Çocuklar ikna edilmesi kolay varlıklardır. Asker olmak istemeyen çocuklara uygulanan şiddet yöntemleri ile itaatleri sağlanabilmektedir. Ayrıca çocukları uyuşturucu bağımlısı yapmak da aktörlerin kullandığı yöntemler arasındadır. Bu şekilde karşı çıkma ihtimali olan çocuklar da ikna edilmekte, ya da ikna edildiklerinin farkına bile varmadan itaat etmektedirler.

Siyasi nedenlere bakıldığında zayıf devlet olgusu çocuk askerlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Devletlerin tekeli kaybetmesi sonucu ortaya çıkan devlet dışı aktörler, yasa dışı uygulamalarına yer bulmaktadır. Hükümetlerin sorumlu tutulabileceği pek çok uygulama, devlet dışı aktörler için bağlayıcı değildir. Dolayısıyla hukuka aykırı ve kontrolsüz bir ortamda devlet dışı aktörler çocukları kendi amaçları doğrultusunda kullanma fırsatları bulmaktadır.

Yeni savaşlar günümüzde farklı araçlar ve yöntemler kullanarak devam etmektedir. Bu savaş biçiminin engellenmesi, aktörlerin ilişki halindeki kişiler ve kaynakları açısından mümkün görünmemektedir. Sistemin belirleyici aktörlerinin çıkarlarını koruma ve arttırma eğilimleri devam edecektir. Önemli olan bu savaş biçiminden iradesi dışında etkilenen tarafların zararlarını minimize etmektir ve bu savaş biçiminin etki alanını daraltmaya çalışmaktır.

Bu bağlamda yeni savaşlar açısından çocuk askerlerin kullanımını çözüm odaklı daha fazla hedef alınabilir bir konudur. Burada da görev öncelikle normatif uluslararası sisteme değil, uluslararası topluma ve onun paydaşlarına düşmektedir. Sorunun çözümüne ilişkin bir çıkar-baskı grubu oluşturulabilir veya var olan çıkar-baskı grupları birleşik bir platforma oturtulabilir. Takibinde normatif sistemin hukuki düzenlemeler yapmasını ve bu düzenlemelerin takibinin yapılması gözetilebilir. Uluslararası suç gruplarının faaliyetlerini önlemek için inisiyatifler güçlendirilmelidir. Bunun temini uluslararası işbirliği ile mümkün görülmektedir. Elbette ki çözüm iradesi ile birlikte iyi niyet temel referans olmalıdır.

Çocukların saldırı nesnesi haline gelmesinin ekonomik ve sosyal nedenleri olacaktır. Yapılması gereken nedenlerin sadece ekonomik nedenler ile çözülemeyeceğini anlamak olmalıdır. Çünkü çocuk askerleri kullanan hükümetlerin hepsinin ekonomik kalkınmasının sağlanması mümkün değildir. Burada, hükümete normatif sistemin müsaade ettiği ölçüde baskı kurulması gerekmektedir. Çocuk askerleri kullanan devlet dışı grupların ekonomik kaynaklarının yasallığı tartışmalıdır. Söz konusu grupların ekonomik kaynaklarının engellenmesi, çocuk askerlerin de engellenmesi anlamına gelebilir.

Kaynakça

- A. Ereker, F. (Güz, 2004). İlkçağlardan Günümüze Haklı Savaş Kavramı. *Uluslararası İlişkiler*, 1(3), 1-36.
- Act to Protection Children, (February 2020). Office of Special Representative of Secretary-General of Children and Armed Conflict, "Practical guidance for mediators to protect children in situations of armed conflict", *United Nations*, <https://childrenandarmedconflict.un.org/wp-content/uploads/2020/07/Practical-guidance-for-mediators-to-protect-children-in-situations-of-armed-conflict.pdf>
- Aslan, M. Y. (2008). Savaş Hukukunun Temel Prensipleri. *TBB Dergisi*, Sayı: 79, 235-274.
- Bowyer, D. (2009). The Moral Dimension of Asymmetrical Warfare: Accountability, Culpability and Military Effectiveness. Th.A. Dr. van Baarda & D.E.M. Verweij (Eds.) *The Moral Dimension of Asymmetrical Warfare, Counter-terrorism, Democratic Values and Military Ethics* içinde (ss: 135-167). Leiden: Nijhoff.
- Brigety II, R.& Stohl, R. (2007). Just War Theory and Child Soldiers. Michael W. Brough, John W. Lango & Harry van der Linden (Eds). *Rethinking the Just War Tradition* içinde (ss. 131-146). New York: State University of New York Press.
- Cevizci, A. (2000). *Felsefe Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, *Child Soldiers Global Report 2004*, March 2004.
- Culha Zabcı, F. (2004). Yeni Savaşların Gizli Yüzü: Özel Askeri Şirketler. *Mülkiye Dergisi*, 28(243), 21-49.
- Demir, F. (2018). Afrika'da Çocuk Askerler: Sorunsalın Siyasal ve Sosyal Kökenleri. (Erişim: 21.06.2021) <https://afam.org.tr/afrikada-cocuk-askerler-sorunsalin-siyasal-ve-sosyal-kokenleri/>
- Denov, M. (2004). Child Soldiers and Iconography: Portrayals and (Mis) Representations. *Children & Society*, Vol:26, 280–292.
- Duffield, M. (2001). *Global Governance and the New Wars The Merging of Development and Security*, London: Zed Book.
- Elibol, A. (2009). Yeniçeriler ve İktidar Bağlamında Osmanlı Sisteminin Dönüşümü. *Akademik Bakış*, 3(5), 22-40.
- Ergün, O. (2018). Ağ Tabanlı Küresel İç Savaş. Timuçin Kodaman & Emel İftar Işıklı (Ed.) *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimlerde Akademik Çalışmalar-3 içinde* (ss. 119-143) Ankara: Gece Kitaplığı.
- Fleming, C. M. (2009). New or Old Wars? Debating a Clausewitzian Future. *Journal of Strategic Studies*, 32(2), 213-241.
- Freedman, L. (2006). Asymmetric war. *The Adelphi Papers*, 45(379), 49-60.
- Gray, C. H. (1997). *Post-Modern War: The New Politics of Conflicts*. London and New York: Routledge.
- Heinze, E. A. (2009). Private Military Companies, Just War, and Humanitarian Intervention, Ethics. Eric A. Heinze & Brent J. Steele (Eds), *Authority, and War Non-state Actors and the Just War Tradition içinde* (123-150). New York: Palgrave Macmillan.
- Hille, P. (2016). 14 ülkede çocuk askerler savaşıyor. (Erişim:21.06.2021). <https://www.dw.com/tr/14-%C3%BClkede-%C3%A7ocuk-askerler-sava%C5%9F%C4%B1yor/a-19044420>
- Holsti, K. J. (1991). *Peace and War: Armed Conflicts and International Order, 1648–1989*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Human Rights Council. (2018). “*I lost my dignity*”: *Sexual and gender-based violence in the Syrian Arab Republic*. (No: A/HRC/37//CRP.3). (Erişim: 14.10.2021) <https://ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A-HRC-37-CRP-3.pdf>
- Kaldor, M. (1999). *New and Old Wars, Organized Violence in a Global Era*. California: Stanford University Press.
- Kaldor, M.(2005). Elaborating The ‘New War’ Thesis. Isabelle Duyvesteyn & Jan Angstrom (Eds). *Rethinking The Nature Of War içinde*, (ss. 210-224), New York: Frank Cass.
- Kaldor, M. (2007). *New and Old Wars*, 2. Edition, California: Stanford University Press.
- Kaldor, M. (2013). In Defence of New Wars. *Stability*, 2(1), 1-16.
- Kekevi, S. & Kılıçoğlu, G. (2016). Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve Pkk'nın Çocuk Askerleri/Militanları. *Ankara Barosu Dergisi*, 2016 (3), 483-509.
- Laqueur, W. (1996). Postmodern Terrorism. *Foreign Affairs*, September/October.
- Lee-Koo, K. (2011). Horror and Hope: (re)presenting militarised children in global North–South relations. *Third World Quarterly*, 32(4), 725-742.
- Lind, W.S. (2004). Understanding Fourth Generation War. *Military Review*, September –October, 12-16.

- Malantowicz, A. (2013). Civil War in Syria and the “New Wars” Debate. *Amsterdam Law Forum*, 5(3), 52–60.
- Münkler, H. (2010). *Yeni Savaşlar*, (Zehra Aksu Yılmaz, Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- O’driscoll, C. (2009). From Versailles to 9/11: Non-state Actors and Just War in the Twentieth Century. Eric A. Heinze & Brent J. Steele (Eds), *Ethics, Authority, and War Non-state Actors and the Just War Tradition içinde* (ss. 21-45) New York: Palgrave Macmillan.
- Polat, O. & Güldoğan, E. (2010). Çocuk Askerler: Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Sorunlar. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 1(1), 105-124.
- Security Council (1999). Resolution 1261 (1999) Adopted by the Security Council at its 4037th meeting, on 25 August 1999. [https://undocs.org/S/RES/1261\(1999\)](https://undocs.org/S/RES/1261(1999))
- Security Council (2000). Resolution 1314 (2000) Adopted by the Security Council at its 4185th meeting, on 11 August 2000. (Erişim: 08.05.2021), [https://undocs.org/S/RES/1314\(2000\)](https://undocs.org/S/RES/1314(2000))
- Security Council (2001). Resolution 1379 (2001) Adopted by the Security Council at its 4423rd meeting, on 20 November 2001. (Erişim: 05.05.2021), [https://undocs.org/S/RES/1379\(2001\)](https://undocs.org/S/RES/1379(2001))
- Security Council (2003). Resolution 1460 (2003) Adopted by the Security Council at its 4695th meeting, on 30 January 2003. (Erişim: 06.05.2021), [https://undocs.org/S/RES/1460\(2003\)](https://undocs.org/S/RES/1460(2003))
- Security Council (2005). Resolution 1612 (2005) Adopted by the Security Council at its 5235th meeting, on 26 July 2005. (Erişim: 08.06.2021), [https://undocs.org/S/RES/1612\(2005\)](https://undocs.org/S/RES/1612(2005))
- Security Council, (2009). Resolution 1882 (2009) Adopted by the Security Council at its 6176th meeting, on 4 August 2009. (Erişim: 08.05.2021), [https://undocs.org/S/RES/1882\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1882(2009))
- Security Council (2011). Resolution 1998 (2011) Adopted by the Security Council at its 6581st meeting, on 12 July 2011. (Erişim: 07.06.2021) [https://undocs.org/S/RES/1998\(2011\)](https://undocs.org/S/RES/1998(2011))
- Security Council (2014). Resolution 2143 (2014) Adopted by the Security Council at its 7129th meeting, on 7 March 2014. (Erişim: 03.05.2021), [https://undocs.org/S/RES/2143\(2014\)](https://undocs.org/S/RES/2143(2014))
- Security Council (2015). Resolution 2225 (2015) Adopted by the Security Council at its 7466th meeting, on 18 June 2015. (Erişim: 09.05.2021), [https://undocs.org/S/RES/2225\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2225(2015))
- Security Council (March 12, 2016). Topic: Child Soldiers, UNA-MN Child Soldiers High School Conference at Humphrey School of Public Affairs.
- Security Council (2018). Resolution 2427 (2018) Adopted by the Security Council at its 8305th meeting, on 9 July 2018. (Erişim: 09.05.2021), [https://undocs.org/en/S/RES/2427\(2018\)](https://undocs.org/en/S/RES/2427(2018))
- Security Council (2020). Children and armed conflict, Report of the Secretary-General. 9 June 2020. (Erişim: 01.07.2021), https://www.un.org/sg/sites/www.un.org.sg/files/atoms/files/15-June-2020_Secretary-General_Report_on_CAAC_Eng.pdf
- Soysa, I. D. (2016). Capitalism & the “new wars”: free markets and societal insecurity before and after the cold war, 1970–2013. *Civil Wars*, 18(1), 1-24.
- Sümer, F. (2018). PYD/YPG’nin Çocuk Askerleri, *SETA*, 2018 (237).
- Tangör, B. & Yalçınkaya, H. (2010). Güvenlik Yönetişimi Çerçevesinde Özel Askeri Şirketler. *Uluslararası İlişkiler*, 7(25), 127–154.
- Tiefenbrun, S. (2007). Child Soldiers, Slavery and the Trafficking of Children. *Fordham International Law Journal*, 31(2), 413-486.
- Tynes, R. & Early, B. R. (2015). Governments, Rebels, and the Use of Child Soldiers in Internal Armed Conflicts: A Global Analysis, 1987–2007. *Peace Economics, Peace Science, and Public Policy*, 21(1), 79–110.

- UNICEF (27-30 April, 1997). Cape Town Principles, South Africa. (Erişim: 07.06.2021), <http://www.nuhanovicfoundation.org/en/legal-instruments/cape-town-principles-and-best-practices/>
- UNICEF (2002). The State of The World's Children, (Erişim: 07.07.2021), <https://www.unicef.org/media/84786/file/SOWC-2002.pdf>UNICEF
- UNICEF (3 Eylül 2020). Silahlı kuvvetler tarafından askere alınan çocuklar. (Erişim: 03.07.2021), <https://www.unicef.org/protection/children-recruited-by-armed-forces>
- United Nations (June 9, 2020). Children and armed conflict. General Assembly Security Council Seventy-fourth session, Seventy-fifth year. (A/74/845-S/2020/525).
- USHMM, Holokost Dönemi Çocukları. (Erişim: 10.10.2021), <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/children-during-the-holocaust>
- Vinci, Anthony (2005). The Strategic Use of Fear by the Lord's Resistance Army. *Small Wars & Insurgencies*, 16(3), 360-381.
- Ycaza, C. D. (2013). A Search for Truth: A Critical Analysis of the Liberian Truth and Reconciliation Commission. *Human Rights Review*, No: 14, 189–212.

Extended Abstract

The study aims to reconsider the concept of child soldiers with the adaptation process of wars to the changing world in terms of their characteristics, together with the state and non-state actors who produce new tools in parallel with the changing features of the war. The spread of capitalism after the cold war has been experienced in many areas, such as the economies, international relations and the wars. The spirit of capitalism has changed the spirit of wars and created the new wars, which envisaged the production of various tools for the purpose of economic interests.

After the spread of capitalism, the wars that took place by the regular armies by following certain rules were replaced by the wars of the irregular armies. The states that lost their power were named as weak states and replaced by non-state organizations. The fact that they are not subject to binding decisions under international law has increased the use of violence by non-state organizations. In addition, the increasing importance of identity politics has also contributed to the use of violence by non-state organizations in the same period.

Although the concept of new wars was originally used by Mary Kaldor, it has been defined by different researchers within a certain frame due to its multi-actor and multi-dimensional features. New wars can be broadly defined as multi-actor wars seeking to maximize their economic interests. New wars, in which many actors, such as private military companies, local and regional non-state actors, seek to profit, can also be considered as uncertain wars due to the uncertainties of the scope and duration. The actors involved in the war have developed various tools to achieve their interests. One of the tools is child soldiers.

In history, the participation of children in wars is not a new phenomenon that has emerged for the first time in new wars. However, the legal definition of the concepts of child soldiers emerged in the twentieth century. Thus, due to the changing characteristics of war, child soldiers have become a tool of new wars in terms of conceptual and legal aspects. Child soldiers are a suitable tool in accordance with the nature of the new wars because an important feature of new wars is the motivation to get more benefits at low cost. Child soldiers are low-cost fighters since new wars by nature do not need trained soldiers. Additionally, they are easy to persuade and manipulate. In new wars, while boys are employed at the front, girls are more often enslaved behind the front. Therefore, the fact that children are seen as low-cost soldiers can be considered as a reason for the emergence of child soldiers among others.

Another important reason for the use of child soldiers is globalization. There is a significant benefit from the use of children for drug trafficking, which is an important source of income in wars. Economic reasons also contribute to the militarization of children. The use of children in wars is related to the economic situation of child soldiers as much as the economy of the war. Sometimes there is no other option left for children who lost their families and whose economic structure deteriorated in their country. The possibility of receiving a salary and the hope of supporting the rest of the family can make children want to become soldiers.

Social and psychological factors also lead to the emergence of child soldiers. Children are easy creatures to be persuaded. Children who are exposed to violent persuasion methods are forced to join the war. In addition, making children addicted to drugs is among the methods used by the war actors.

For the political reasons, the weak state phenomenon causes the emergence of child soldiers. External non-state actors, emerged as a result of the loss of the states' power, find space for their illegal practices. Many practices for which governments can be held accountable are not binding on non-state actors. Therefore, in an unlawful and uncontrolled environment, non-state actors find opportunities to use children for their illegal purposes.

Regarding the military reasons, the low-cost nature of the new wars emerges once again. Fronts where light arms are used more widely increase the benefit of child soldiers. It does not require any special training, and it is easy to carry, making it easier to use child soldiers.

Considering the concept of child soldiers in general terms, new wars are the wars that are suitable for the use of children as soldiers due to their many characteristics. In any case, the use of child soldiers is a matter of course. In summary, the existence of child soldiers in the wars depends on several reasons such as hunger, slavery, the use of weapons, the inability to prevent smuggling, the nurturing of personal hatred, the authority of the leaders, and not being able to escape.

Preventing the increase in the number of child soldiers and eliminating the phenomenon of child soldiers should be a social necessity both in humanitarian and legal terms. First of all, legal arrangements should be made in order to eliminate the phenomenon of child soldier and to reintegrate military children into society. Binding legal practices for governments and non-state actors should be implemented. Legal regulations will not be enough. Unfair distribution of income and collapsed economies of war zones remain a reality. In this case, various activities

should be carried out in terms of economy. International organizations and non-governmental organizations need to turn their activities in this direction. The economic deficiencies that cause children to accept military service must be eliminated. Similarly, by carrying out international activities in which children who are underdeveloped in their education life can compensate for the time they lost, child soldiers can be reintegrated into the society. The fact that these regulations have not been implemented until now still encourages governments and non-state actors to use children as soldiers today. This discouragement will only be possible with social and legal regulations.